

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
20 Iunie st. v.
2 Iuliu st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 25.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Elmira.

— Roman original. —
(Urmare.)

III.

Ținuta desinteresată a dnei Smêrdan nu ținù mult. Ca apele ce în un curent iau varie colorii, așa i plăcea a fi și ea.

Dacă lăsa la început voie liberă guvernantei, neamestecându-se în gustul și ocuparea ei, acum acuși acuși își viră nasul, nu cumva de urit să pice în somnurie.

— Se strică de enuielă, — gândi în sine. Și socotind, că ar fi păcat, întrebă pe Evelina de sfat.

Îndată scôseră niște bucăți de pânză, cumpărate cu bani grei de prin giurul „Gräfenbergului“ unde petrecură vëra trecută.

Erau capital de țesături; curat ca metasa, și môle ca fulgiul.

Le vëduse toți cunoscuții. Patru poște rôtă suspinau mumele, că nu puteau da și ele fetelor, așa găтели de măritat.

Stăteau trembele, tot trembe, căci nu găsiră încă o cosetore vrednică, cărei să le incredințeze fără frică. Iei coala eră una și croită, ba și pornită de dșora cu câte un desemn defectuos.

— Șciințele seriôse nu o lasă a se ocupa eu de aste, — dișe dna Smêrdan scusându-și fiica. Dtale însă, îți vor ținé de urit.

Elmira le primi. Resolută a face tot, nu se îngrozi de muntele de pânză, și negligeele brodate...

Îngrămădită cu lucru, și ocolită de dantele și plisee, nu slăbi adevërata chiasmă a ei.

Elevele i erau și acum selbatece, cam nesupuse, însă ea li se făcù atâtai prietină, apoi învățătore...

Ca un copil scobori în jocurile lor, în rădęcina sburdărilor și inclinărilor lor. Apoi ca grădinariul ce ajuns cu cuțitul sęcă una câte una din vlăstarii nenobili, așa procese ea stêrpind pe nesimțite grămada scărbôselor innărviri, ce își ênsușiră prin nepăsarea mamei.

Mai croiau câte o pozna, mai dau și peste grădini din antipatia buchelor, dar mereu mereu domestice se împrietiniră cu școla, și disciplina introdusă.

Aveau acum cësuri de învățământ, de lucru a industriei, și de odihnă. Apoi de joc, de preumblări în liber, unde voia deslanțată sburdă nesfiită.

Ca sprintene căpriore săriau pe întrecute; când după fluturi, când după scelpicioși gândăcei. Când pe un petec de pașișce, când lângă riu — loc predilect Elmirei.

Se zăria de acolo întregul ținut, ca o panoramă întinsă.

Făgăduise fraților ei la despărțire cu propriă divinațiune poetică, a-ș ținé fața ori când spre icôna apusului. Întelniă cu mută dragoste privirea lor scăpătorele, raze, ce din auriu, deveniau purpure, apoi adânc violete.

Avea căldură în inimă; peste buze i alunecau șopte dulci. Cum eră însă, când impletind cununi le lăsă pe șarful apei murmurôse?

Copilele rideau plutirea florilor, ier ea cu gemet înădușit urmăriă calea, ce le ducea spre munții îndepărtați... țera... patria... lui!

Lui! ce vorbă grea, ce bucată din rana peptului ei?

Oh! încungiurase de mii de ori resfoirea diariului; năpădită de dor îl neteđiă când și când ca pe confidentul tuturor inmișcărilor ei sufletești. Încungiură a mai serie, nu însă a gândi.

Gândirea — asta corônă aprinsă, ce arde și consumă fruntea pe care străluce, o făcù sclavă umilă și supusă!

Ori ce clipă petrecea cu gândul prin locuri străine, la ômeni necunoscuți, și ieră se întruniau la el, care i sdrobi cea mai sublimă credință, apoi — fugi.

Ce crimă a comis ea, și ce resbunare l'a gonit pe el la atâta crudelitate? Care pe cât al ei a meritat așa o pedepsă cumplită? De-a greșit în adevër neșciința ei, nu a stăpănit atâta mărinimie sufletul lui, cât să-i spună... să o judece... ori să o ierte?!...

Ori cum sună sentința, eră mai bună decât asta grôznică amăgire în inimă. De nu-i vorbiă de iubire, nu visă încântările fericirii; dar sufletul cruțat de colțul veninos eră pacinic, și linișcit.

Așă?

Vai! sbuciumată de chinuri ascunse, îl numiă tiran... și ierăș revocând se inchină lui, ca idolului neuitat...

Tôte sortile bune și rele chiasmă, a-i respunde din aste doue, care merită? Chiasmă cu dor să-i respundă numai la asta una enigmă, la acest unic punct nenocit...

O parte din ani dădea bucuros să fie lămurită; și alta parte pentru a-l vedé, chiar numai la marginea mormântului...

Numai odată a-l vedé, numai odată; și totuș, nu cerea ôre imposibilități?

Aprôpe așă!

Cărările se risipiră în urma lui; nime nu-i putea spune de este viu, de o mai iubeșce? Riul murmură nepriceput, de pe mirișce chiotiă ciobanul:

„Bine-au is frunza de vie,
Că dragostea nu-i moșie;
Că dragostea-i frunză verde,
Când iubești atunci se perde“.

Perdută în reflesii nu băgă sēma zelul Măriorei, ce-i impletiă iederi în pēr. Numai când fetița întrebă: „De ce taci?“ — iș scutură capul spre a alungă niște fantōme a trecutului.

— Te-am supērat noi? — șoptiă Lena ocolindu-i figura subțire și sulegată.

— Nu! copila mea, — îngână lin.

— Ești iērăș ca o umbră, — cum te numește Eva.

— Mărioră! — replică cealaltă, — tu n'ai sē roșești asta. Evei și mămiței li e ciudă de obrazii lor ca svecla...

— Dragile mele! nu se cade nimerui a defăimă pe cineva. Mai cu sēmă pe părinți și frați...

— Mama nu ne iubește...

— Nu v'ati invrednicit dōră, ca ea sē arete cât de mult ve iubește...

— Eva și Spiru sânt a ei...

— Mărioră! — admoniă Elmira, — nu ți-s'a oprit acest nume?

— Pe ea nu o chiamă Evelina, cum nu me chiamă pe mine „Miți“, — respunse caprițios.

Se pērjoliă fetița, de asta modernă transcriere a sorei, ce o făcū de ris la alții. Nu voiă sē o recunōscă, după cum nu recunōscem slăbiciunile nōstre.

Dar nu esistă supērare a lor, ce nu o împacă glasul iubitor al învățatoresei. Eră strictă cu ele, nu însē nedreptă. Dogenitōre, nu vătēmătōre.

Le istorisă cu drag întēmplări, din care sē culēgă ele moralul. Improvisă jocuri, în care mintea și atențiunea nu trândăviau, ori escurgea pentru învērtoșarea trupului, și esplicarea fenomenelor naturale, ilustrându-le cu intuițiuni vii și folositōre.

Nimic nu-i eră prē mult; nimic prē greu!

Cerbicōsa fālnicie de odiniōră se muiașe de datorința impusă.

Învēțătōresă eră cu trup și suflet.

Faptuilele fantasii a copilăriei, o mândria de acest titlu modest, pe care nu l'ar fi schimbat cu mult. Eră angagiată și țintuită de el, ca de aste fetițe părăsite, ce porniră a se lipi cu acel instinct fin, ce fac copiii a ghici persoanele ce le doresc bine.

Mama lor observă strămutarea favorabilă, dar în ascuns. Nu cumva sē pretindă Elmira o alta plată. Observară și alții, și ori când invidiau pe Smērdănesă pentru harnica guvernantă, ce se innălță cu un cap peste cealaltă.

Pe atunci adeca eră la modă lamentarea: „N'avem femei culte!“ Bietele mame pe dece cărări rivalisau a da de ocară asta sentință ticălosă.

Se procurară cărți, se abonau iare; sbērniau crierii de atata procopsire. Pe Smērdănesă nu o ajunse nime.

Portă casă mare, se cără cu cai escelenți. Ōspeți de frunte trăgeau la ea, ca la nime altul.

Cinste întēlniă ori unde, deosebit de când se termină educațiunea Evelinei, flōrea mai lăudată a ținutului întreg.

Ca flōre admirată, sta între celelalte. Ca flōre crescută sub clopot de sticlă, și nu în friptōrea verei pe țērmul năsișos.

Fetițele mai mici încă se redicau în atențiunea glōtei. Puse la carte, eșiră mici minuni. Istețimea și curățica infățisare, le făcū model.

Și totuși esistă ceva negură pe norocul dnei Smērdan.

Pricina o da Spiru, fiul ei iubit.

I eră sufletul acest unic cu chipul ei, nu și cu aplecările ei.

Din fașe aruncă multe grigi capului ei. Direcțiunea firei sale abătea cu poștele dela aceea ce așteptă.

Așă de pildă cu trāsuri vii, nu uniă rāvnă și sprintenie, ci o mojiție potrivită cu a părintelui seu.

Și de eră atāt, haid! mai trecea. Dar eră putregai de leneș. Ambițiune ori rivalizare, nu cunoșcea nici din nume.

La școle cheltui buni bani. Din fie-care eși, cum intrase. Dușmanii susțineau, că înainte de eșire, cădū încă totdeuna. Și cu cât fu școla mai innaltă, căderea eră mai afundă.

Destul că din o vreme urit și el de șicanele șicintelor, o luă cătră casă, trudind cu jocul, fumatul, și-a trēnti câte o frasă, de opriă luna în loc.

Nici el adeca nu petrecea în trândăvie. Gărgăunii lui, crescēnd amuțiră pe tatăl cu tot, iēr pe mama sufulară la front.

Îl cređuse tutuleu neghiob; clopot fără sunet. Acum eră sē se prefacă stan, de uimirea snōbelor ce severșiă.

Sfatul, potca și nēcasu ei nu străbătură în porii pelei sale.

Putea sē strige, sē cārtēscă — nu-i pāsă lui. Da valma învățaturilor. La lucru sē se aplice, nu simțiă poftă.

June eră, și avea părinți destul de avuți, ca sē-l țină după cum se cade.

Bieta femeie! ce belēuă cu acest netrebnic fiu iubit!

Nu eră destul un soț mojiē, ei și un fiu de ocară?

Se boldiau vecinii șoptind: „Spiru e bătaia lui Dđeu pe inchipuirea ei“.

Cheltuise mult, dar bucuros cheltuiă încă odată atata sē-l scōtă la cale, sē ese un învățat ori slujbaș, de-a cărui încruntare sē tremure țēranul în opincă.

Îndeșert! Croiul pocit il trăgea în jos, și nu în sus; la risipe de bani, și nu la chiverniseli de onori.

Fireșce, portă greu asta crassă batjocură a sorții, și trebuia sē ascundă de alții, ca nu cumva servind de motiv, sē o ridă în gura mare.

Lacrimile și conjurările ei remaseră sterpe. Ea plāngea, el o întimpină cu flegmă. El storcea banii, ea inghițând otrāvuri se invioșă inaintea altora, seuscându-l: „E tiner, și privilegiul tinereței e a sburdă“.

În uimirea cunoscuților, isprăvi el un șir de nebunii. Tatăl tăcea, ca mutul când e mai voinic. Evelina i asvērliă blāstemul lui Burceau, iēr mama saracă il cārți ađ, il cārți mâne, până luă lumea în cap, intrând de voie în — ostășie.

Acum se redică potopul vorbelor. Fiul sumeței Smērdănesē sta rēnd cu fiul gornicului sub pușcă!

Ea însē prin totă umilirea socoti, că și acolo nu e rău. Școlă mai bună, nici că poftiă îndērētnicului fiu. Contra noianului de bērfiri, i visă o stare einstită; o promovare dōră până la steluța de aur, și atunci o noră de laudă.

Ce vreți? Mama totdeuna visēză mārirea copiilor!

Redicând copilul din cea mai ticălosă rātēcire, se mângăiă icēnd: „El e bun și va întrece pe alții fiind mai mare“.

Și Smērdănesă cu tōte defectele, iubiă pe Spiru adevērat. Visă pentru el astfel, cum numai o mamă pōte visă...

La început se apropiu de realizarea așteptărilor

ei; el își portă tréba cu omenie. Mai târziu obérsi cu ale serviciului, iér în snóbe o suciá ca coțcașul. Așá că timpul scurgându-se îl lăsá la panganet, și nici umbra unei stelute albe nu-i se reflectá la gát.

Dragostea mamei trecú și asta supérare. Iei colea tot se mai lipi ceva de el. Așá de pildá se ținea mai drept; pușca și povara vițelului își implinise scopul. Erá și sprinten, redicá piciorul ritmic, chiar cum ordóná disciplina ori reglamlau.

Flácáu eși din el, flácáu de vremile nóstre!

Veniá rar la ai sei, nu se rupea cercând de sánătatea părinților. La ce o și făcea?

Tatăl robust ca ferul, suportá și ger și căldură. Mama erá pré sentimentală, și pré sgârcită cu el. Evelina? Eh! asta fugiá de mirosul casarmei. Domnii erau pentru ea, Domnii cari o impresureu cu laude și lingușiri...

Totuși manevrele tómniei îl apropiará de casá.

Grosul cavaleriei cuprinse orașelul, pedestrima se încaviriră în satul vecin. Se repeđiá de acolo la câte o ciná, cu vin bérân. Și vedénd ori când invétătorésa sororilor sale, i se gádali baiera inimei

În conștiința esteriorului seu recomándabil își sbêrlică pêrul, mustețile suci ac — și porni a o asediá după tóte formele.

Ea, au nu bágase sémă, au se prefácea. Atențiunea ei grigiá numai de eleve.

Se și îndepártá regulat după redicarea mesei, ce îl costise mult.

Odatá remase. Evelina se slobođi ai consiliá gustul unei toalete, la soarea improvisată de honorătoriilor locali, întru onórea corpului oficiresc.

Petrecerea sosi așá repede și neașteptată, cât produse damelor o adevérată consternație.

Timpul scurt — îndepártarea capitalei sili și pe dșóra Evelina, a-și pune nádejdea în acul guvernantei.

Șciá că nu va stórcce admirarea societáții, fiind după obiceiul gustului escvisit, ce avea de interpret un artist. Dar în coto? Sê absenteze nu voiá, căci ce șciu fetele unde li e ursit a cuceri inimi?

Apoi la soarea erau destui cu pozomane la guler și distincțiuni pe pept...

O nópte și o ți, nu eși Elmira din chilie. Nu se ținea de chiemarea ei, dar cu asprá abnegare trudí a îndestulá pe acei, a căror membrá se făcú.

Séra când dna și dșóra ardeau de neastémpér, pe vestmêntul de atlas se prindea ultima dantelá.

Înainte oglindei poleite de razele unor sfeșnice crăcuróse, sta Evelina cercându-se cu scruplósă minuțiositate.

Nu avea ca altá datá bogáții de pufuri și ghirlande, nu ca altá datá erá figura-i durdulie perdutá în noianul decorurilor, dar din fieșce-care părțiceuá combinarea agerá o făcú mai innaltá, escamotând rotundimea abundantá, prin o simplitate alésá, ce potențiá grația și sveltitatea corpului

Cárdul servelor erá în estas de vestmêntul feeric, ce aruncá undulațiuni sublime. Dna Smêrdan și fiica táceau; îndestulate ori ba, cine șciea spune?

Ar fi intrat o pausá de mórte pentru Elmira, de nu întrebá Safta cu intimitatea slugilor bérâne: pofti-va și pe dada Fira, sê vedá gátela de joc a cocónei?

— Oh! mon Dieu! — strigará ambele, — erá sê uitám!

Femeia citată, se ivi ca la poruncá.

Fieșce, începú a pipái, a láudá, că e frumos. Vré însă a șci, a cui degete se împunserá cu atâtea bizarii?

Dna tuși, invértindu-se în cóci și în colo, pentru a întrepruce tácerrea. Safta se uitá între sprincene, coti

pe celelalte, și mai că o scótea din gurá, de nu se deschierá bérâne: „Cá pentru blaga pámentului n'ar schimbá cămașa și cătrința făcutá de ea, cu aste podóbe trase de prin têrg*.

Mama hohoti de nefățărta-i sinceritate, iér Evelina contra formelor o sarutá mai de multe ori.

Elmira nu pricepú asta drágástósá isbucnire, de și mai de mult prinse simpatia sdravenei fêrance, a cărei sfaturi înțelepte erau oraclice la conlocuitorii ei.

Însé după ce insoțise damele la trásurá, și peri ultimul duráit a rótelor, o opri Safta sufulcatá cu vorbele:

— Vedei așá invétătoriță! munciși adeva de poméná. Nu cumva ț-a đis stápána vr'un mulțam?

— Muiere buná! am ajutat...

— Ei ba! au nu ești destul de robitá? Din zmeóice plásmuiși fete; trándavei cocóne lucrași ca sê se fáléscá cu vrednicie? Ce ț-a dat schimb, te-a fi poftit între óspeți, ori lângá ea când ese cu trásura?

— Nu aștept, — respunse îngándurată.

— Eh! de ce nu? Ea trage folosul dtale întreit. Ieri și astáđi fu miere cu dta; acum pace... nici nu te invrednicí spunénd, că i-ai îmbrácai fêta din creșcet până în tálpi. Vulpóia! lingeá pe vecina Fira...

— E o femeie cinstită, — replicá Elmira cu scop a gátá. Însé Safta odatá în agașul guráriei, erá mórá.

Cu o mimicá șiréta esclamá:

— Cred đeu! că e cinstită, are un fecior ca craiul din poveste. E invétat și domn mare în alta țerá... Iei că toporul are codáriscă, tréba priciná. Vedei dta! stápána pe lângá Fira, iér fêta ar plecá după fecior...

Natura Elmirei nu încuragiá flécuri. Mai cu sémă o scárbiu flécurile slugitorilor.

La ușa chiliei, mácái o salutare, intrând cu îngándurare tristá.

Obositá și discordată, se aruncá pe scaun ca o povară grea. Tácerrea dnei Smêrdan o apesá și acum ca un munte.

Nu așteptase mulțámiri, nu scene și esclamári estase, dar o vorbá, un gest de îndestulire i făceau bine.

Strinsá ca de durerea unei nemulțámiri, judecá mamá și fiică, de niște persóne sérace de simț... lip-site de acea virtute numită: dreptate...

IV.

În revêrsatul đorilor când întórse dna Smêrdan ametiță de triumfele fiicei, invétătorésa găsi un buchet próspet în feréstá.

Darul veni, rușinându-o pentru judecatá pripitá.

Nu ar fi presupus atáta atențiune dela acei, a căror streșiná o ocrotiá. Ceva mai fraged, nici că puteau alege pentru supriinderea ei. Copilele Flórei imbiándu-și odorul, arétau róua potirului...

Nu aminti nimerui despre buchet. Supriinderi de flori sânt totdeuna fără ținte, și fără pretensiuni...

Dar repetându-se în fie-care diminetá acest dar, ascundénd și câte o pociturá de vers, suspițiunea îndemnă a pázi, de unde sosesc? Dna, ori dșóra nu erau?

Putea sê aștepte vécul întreg, de nu-i da gândul a pune pe Safta la probá.

Roși... cam tándáli... la lege nu șciá nimica. În sfirșit recunoscu, că-i pritise coconul tácerrea peșcelui. În nádejde a scápá de borneu, el se aprívse de dor cređénd a-i se apropiá, prin albi trandafiri...

De se nádáia dna Smêrdan de inceptele galanterii, întorcea susul în jos. Fiul ei, Spiru așá calicit? Sê se închine unei fete, ce serviá pentru nutrimênt?

În presimțirea furtunei ce putea isbi, Elmira se retrase în activitatea chiemării, încunguirând pe ori cine,

Mai apoi se întemplă și alta.

Vivacea Măriora se bolnăvi de vărsatul nemilos, ce grassă între copiii ținutului. Cazuri sporadice arătau pericol și pentru cei creșcuți.

Elmira nu se înspăimântă nici pe o clipă. Cu zelul a ajutat, îndepărtă ori ce strică morbului. Luând tratarea pe sine, se supuse cu mare iubire.

Răbdarea — abnegarea, i se reclămă în grad deosebit.

Ea acoperia pacienta, i întindea beuturi încălzitoare și o așcernia în linișce.

Pe ea o și ascultă, pe altul nu!

Ca sentinela credincioasă, și și nopțe eră pe picioare. Când veghiând fazele bolii, când tremurând pentru reeșirea crizei.

Mama se separă cu tot. Frica a nu rămâne cu obraz ciupit, o lăsă rar pe un minut, și numai la arătarea cutărei vecine. De mașteră nu vré să fie zăită.

Părintele venia mai ades. Starea copilei înmuiașe forte crusta neghiobiei sale.

Nu-i putea ajuta, dar i plângea de jale. Îl mângăia neobosita grige, cu care păzia Elmira la căpătai.

— Muieră! — dicea el, — de scapă Măriora, ântai multămim lui Ddeu, apoi învățătoarei. Ce face ea, n'am pomenit mamă la copii să facă...

— De ce o plătesc, mēi?

— Pentru carte, nu pentru asta ce o pôte arunca morții. A slăbit chip...

— Nu-i nimic! — rosti ea cinic. Fomatecul soi nu piere, după ce a dat de trai cum e în casa mea...

Sôrtea fu asta-dată îndurată. Brutalitatea nu străbătù la urechia Elmirei. De străbătea, plecâ negreșit. Eră imposibil a suferi, ea onestitatea părinților ei să fie târăitâ în noroi...

* * *

Câmpul pâli, frasinii pleșuviră; rëndunicile emigragă de mult.

La pragul tòmnei, se anucia ierna viscolosă. Ômeni și greuruși se stringeau, pe lângă cuptoriul cald.

Măriora scăpă cu viața, reculegându-se după legi normale.

Pe pòla Elmirei petrecea reconvașența, când contemplând fulgii ce albiau curtea, când suridënd de fôrfece Lenei, ce tăia fel de fel de caricaturi.

De se uria, odihniâ cu capul pe umărul învățătoarei. Se ivia și părintele cu câte o orangiă, ori Safta cu câte un basm remas din bătrâni.

Cercă ici colea și Spiru de sănătatea soriorei, dar prin alții. Drept a intră, nu cutezâ din lipsa curagiului.

Începuse și el a fi mai înțelept. Venia acuși acuși la ai sei, nu cumva să-i spele cutare potop.

Dnei Smêrdan i creșceau rerunchii, Evelina i ținea predici morale. Tatăl i gâdălia bărbia, ier bucătărăsa gâdăia:

— Coconul a prins foc. Ce inholbări pe stăpâna când i-o spune, că ar luâ de nevastă pe învățătoarița?

Vai! i pârjoliâ cenușă tôte planurile, căci de-a pățit naiefrângere în unele, cu însuratul lui se revangea din temelie.

Eră scuturat voinicul, curățel și mai cioplit. Ostășia i îndreptase croiul; ier dragostea năravul.

Serviciul sub pușcă alunecă spre gâtate, partea agrilor sei sta arați în brezde afunde. Așă presimțirea mamei eră, că nu peste mult va plecâ, după o — noră.

Și care din fete nu punea carul în petrii, să fie numai alésă de Smêrdănesa? Care din ele nu se visă

în al șeptele ceriu, înrudindu-se cu o viță logată, și așă prețuită?

Se și închinau ei fetele până la călcăiul pământului; așă cum se închină la tôte mamele cu feciori de însurat...

Se slobođia câte odată cu bărbatul în planuri, care fătă ar fi mai alésă și vrednică de pețit?

El bietul se scărpină după ureche, lăsând în voia ei. Nici că greșită. Gândul ei nu aiuria în giur, ci în sus. Și nu numai după o noră, ci și după un — ginere.

(Va urmă.)

Emilia Lungu.

P r i m ă v é r a .

S'a tređit din somn pământul ce durmia ieri neclintit
Cu-o grea pătură de omet de alungul învălit,
Și cu grabă lăpędându-și frigurosa 'nvălitore,
Apucatu-s'a de lucru la căldura cea de sóre.

Sórele pe cer suride ca erou triumfător,
Ce din lupta grea cu ierna a eșit învingător,
Și aruncă din 'nălțime priviri blânde, amorose,
Spre-a sa tineră iubită, spre dumbrava cea frumoasă.

Ier dumbrava cum i-l vede suridënd pe cer senin,
Se găteșce, se îmbracă în costum de farmec plin
Și cu flori se 'mpodobeșce, ca o jună 'ncântătoare,
Ce p'al seu iubit aștéptâ într'o ți de sêrbătore.

Ea-l priveșce ca pe-un mire, ierâ sórele 'ncântat
Cu-alui rađe dulci de aur o sărută înfocat;
Din acest sărut se nașce rosa rumenă la față
Și fluturii ce fac curte florilor de prin verdéta.

* * *

În tot locul veselie și plăcere și amor;
Sus în aer ciocărlia se 'nalță cântând în sbor,
Jos albinele mici saltă p'ntre flori mirositoare,
Culegënd de pe-a lor buze mierea cea îndulcitore.

Riul curge șoptind vesel cu stejarii 'ntineriți,
Care 'n unda-i cristalină se ogindă fericiți;
Turma gustă în tăcere verdea câmpului dulcétâ,
Mielușeii sar, ca pruncii, și se jócâ prin verdéta.

Rëndunica desmerdată de-al ei soț iubit și blând,
Lucră vesel pe sub streșini, vechiul seu cuib reparând;
Ierâ omul la câmp ese din îngusta sa odaie,
Fărmeecat de-a primăverii față gingașă, bălae.

Ietâ ici o copiliță împletind cununi de flori,
Còle-un copilaș alérgâ după fluturi sburători,
Còle-o tineră päreche trece vesel zimbitoré,
Admirând cu drag al luncei costum nou de sêrbătore...

* * *

Numai eu stau trist pe gânduri, suspinând din pept cu dor,
Și-ale primăverii grații le privesc nepăsător;
Gândul meu în depărtare peste văi și deluri sborâ,
Și din ochi pe fața-mi tristă două lacrimi se strecorâ...

Ah! ce dulce-i primăvera pentru-acei ce se iubesc
Și-a ei flori cu veselie împreună le privesc!

Parte din a ei dulcétâ pentru ce n'am și eu ôre?

Pentru ce nu ești cu mine, ânger scump din depărtare?

Petru Dulfu.

Pescuirea.

Scriitorii dela „Junimea“.*

— Caracteristică —

Nu este greșelă mai mare, și nu este nēm mai nenorocit decât acela, care apucă pe o cale de înaintare străină firii sale înăscute. Și acesta precum în viața politică și socială, așa și în literatură, unde mai cu seamă e să se manifesteze puterea de viață a unui nēm. O literatură adevărată, sănătoasă și cu viață, trebuie să se bazeze pe firea și geniul poporului întocmai precum dēnsa trebuie să fie oglinda fidelă a firii și ȋnsușirilor lui sufletești; la din contră literatura e o învălășelă de idei, rupte din present și trecut, din apropiere și depărtare, dar străine locului și păturii, pentru care e creată. Din nenorocire, tinera literatură română la începutul invierii sale a fost lovită de acesta sōrte amară și tristă; însă ierăș din norocire această epocă de grea cercare a fost scurtă, căci ca prin minune se ridică o pleiadă mândră de bărbați de aceia, cari sūnt meniți de natură a regeneră un nēm și ideile lui, a rupe cu trecutul și a sădi în sufletul poporului lor un viitor măreț și glorios.

Mulțumită activității binecuvântate a acelor bărbați, am făcut în literatură un început, ce promite mult, am apucat calea adevărată și am atras atenția străinilor culți din Europa apusenă asupra noastră și lucrărilor noastre. Partea cea mai însemnată din acei bine-meritați bărbați sūnt scriitorii dela „Junimea“, pe cari voi, să-i caracterizez la acesta solemnă ocașie.

Societatea „Junimea“, ca o societate bine organizată, ce și-a pus de țintă propagarea unor idei, are scriitori din mai tōte specialitățile; și caracteristica ei generală e a formă înainte de tōte o limbă curată și limpede, ce să o înțelgă întręga clasă a Romănilor, pentru care e scrisă; apoi a creă opere de valōre și a produce ceva original. Acesta ȋnsușire, fără care nici un op nu pōte avē însemnătate adevărată, se trage ca un fir roș prin tōte scrierile, ce le aflăm în cei 15 ani ai „Convorbirilor“.

În chipul acesta revista „Junimii“ a ajuns a fi prima fōie romănescă cu conținut beletristic și științific; și acesta calitate a lor a îndemnat pe un însemnat scriitor italian a numi pe I. Negruzzi „il celebre redattore di Convorbiri literare“.

Trecēnd la partea științifică a scrierilor, ce membrii „Junimii“ au publicat, voi lăsă la o parte pe celebrul cap al acestei școli, pe T. Maiorescu, fiind dsa obiect de pertractare a mai multor teme din programa de adi.

Dintre ramurile științii, scriitorii „Junimii“ cultivă mai cu seamă istoria și limbistica; o urmare fōrte naturală a unui început științific. Căci cele dintăi priviri ale unui popor, ce apucă pe calea progresului, sūnt îndreptate totdeuna asupra originii și trecutului seu și asupra limbii, ce vorbește. Astfel aflăm între istorici pe Xenopol, care de și nu a ajuns încă a fi cel mai mare istoric român, ocupă loc fruntaș între cei dintăi scriitori de acest gen. În scrierile dsale aflăm o cercetare critică pētrundătoare, fără care studiul istoriei ar fi un fel de povestire, ce nu s'ar putē asemēnă în frumsețe cu basmele, și aflăm o limbă potrivită sujetului, ce-l tratēză. Înzestrat cu aceste frumoșe daruri sufletești, dl Xenopol pōte să devină un mare istoric al nēmului nostru.

Pe tērenul limbistic aflăm în „Junimea“ scriitori ca Cihac, Burla, Lambrior, Tictiu, Vărgolici s. a., tōți bărbați cari s'au convins, că mai nainte de a putē face cercetări asupra vre-unei limbi, trebuie să-i cunōscă

* Operat, cetit în ședința festivă, ce „România Jună“ din Viena a ținut în onōrea societății literare „Junimea“ din Iași, în 17 iunie a. e.

până în suflet firea ei. Studiile acestor filologi sūnt tōte scrise cu o adâncă erudiție și sūnt de bun augur pentru sōrtea acestei științe atât de însemnate pentru noi; și dicționarul de etimologie daco-română a dlui Cihac, de și nu a isbutit a fi lipsit de greșeli, are un merit nemărginit prin ficsarea unei etimologii, în cea mai mare parte corecte, a tuturor cuvintelor romănești.

Aprōpe paralel cu aceste dōue ramuri de știință a mers și filosofia. Aici trebuie, să amintim în prima linie scrierile dlui Maiorescu; tōte un modei de înaltă erudiție, în care o cercetare ageră, făcută de un spirit și mai ager, pētrunde în adâncimile ceștiunilor abstracte și le deslęgă cu o ușurință, ce pune în uimire pe cetitor. Numai ajutat de aceste puteri sufletești atât de mari i-a fost cu puțință dlui Maiorescu să restōrne clădirile trufașe, ce le ridicaseră fără piedecă măestrii de demult ai literaturii noastre; și numai așa a putut dsa să-și câștige prietini atunci, când tōți i erau vrăjmași.

Un al doilea scriitor însemnat pe tērenul filosofiei este regretatul V. Conta, care june încă a isbutit a-și atrage asupra sa atenția capacităților din Franța și Belgia și a fi recunoscut de cătră ei ca autor original și autoritate în metafisică. „Teoria fatalismului“, principala sa lucrare, tradusă în franțuzește de dēnsul, a avut cea mai căldurosă primire la sora noastră de sânge. Dar când acest talentat autor promitea progresele cele mai frumoșe în ramul seu puțin cultivat la noi, mōrtea ni l'a răpit pentru vecie.

Științele naturale, matematicile și fizica încă își au vrednici reprezentanți în persoanele dlor Culian și Melic. Ier paralel cu dezvoltarea statului român vedem ivindu-se în „Junimea“ jurisprudenți și diplomați ca Maiorescu, Carp, Philipescu, Tatu ș. a.

Făcēnd această scurtă ochire asupra tērenului ce științe, vom trece la cea mai însemnată și puternică parte a „Junimii“, la literatura frumoșă. Este o urmare fōrte naturală, ca un popor să cultive la începutul dezvoltării sale literatura beletristică, care se naște deodată cu omul. Ea este înfățișarea stării sufletești în diferitele întâmplări ale vieții și pentru aceea pōrtă timbrul, ce l'au avut simțemintele și ideile unui nēm în diferite epoce ale existenței sale. Pentru o pētrundere mai adâncă a științelor se cere o dezvoltare psihologică însemnată și o sumă de esperiinte, ce nu se pot câștiga decât în decursul unei vieți sociale și politice de mai multe dēci de ani seu chiar vēcuri. Acesta împregiurare ne lămurește fōrte bine asupra stării literaturii noastre de adi și ne face să vedem, că această stare este firēscă și naturală, ier nici decât o disproporție în înaintarea ramurilor ei, ce ar putē să ne amărăscă.

Poesia cu tōte ramurile ei își află vrednici reprezentanți în „Junimea“. Nu me voi oprī la marele bard al latinității și la cel mai mare poet român, la iubitul nostru Alecsandri, fiind dsa și tōte scrierile sale cunōscute fie-cărui suflet, ce se numește românesc.

Poesia lyrică o cultivă cu mult succes dnii: I. Negruzzi, Eminescu, Olănescu, A. Naum, Pompiliu, Pogor ș. a.

Poesiile lyriche ale dlui I. Negruzzi sūnt niște scumpe mărgăritare, care prin drăgăstosă și simplicitate naturală ating fōrte plăcut inimă, care sūnt adresate. În poesiile dsale nu aflăm un sōm ement puternic, cu care sūnt scrise poesiile lui Eminescu și Alecsandrescu și cu atât mai puțin e dat în aceste loc pesimismului lui Eminescu. Inima, în care s'au născut aceste poesii, este o inimă curată, nepedărită, ce nu cunōște încă sumedenia de măestrii literari, ce mișcă partea cea mai mare a lumii de azi și de ieri, și care, ni se pare, că dl Negruzzi are pentru a scrie idylelor tōte puterile

recerute în măsură cum nu le aflăm la alt poet românesc. Și ca dovadă despre acesta este încântătoarea idylă: „Miron și Florica“, un lucifer luminos pe cerul literaturii noastre. Este cu atâta naturalitate și totuș cu atâta măiestrie scrisă această idylă, încât cetind-o mintea ne rătăcește pe verșile câmpuri dela țără și sufletul ni se transpune în mijlocul aceluiași popor romantic, care vorbește o limbă dulce și posedă o bogată comoră sufletească. Ier efectul, ce-l produc simplele scene de durere, sau veselie, este tot atât de puternic și măestos ca acela, ce-l produc artificioasele încercături ale tragediei și dramei. Pentru aceea cu cât cetim mai mult pe „Miron și Florica“, cu atât mai mult dorim a o ceti, și totdeauna când am isprăvit, ne simțim inima ușurată și sufletul recerit.

Spiritul lui Eminescu este cu totul contrar poezilor, despre care vorbirăm. Dsa cuprin în momentul scrierii de o puternică sguđuire sufletească, nimicceșcă fără cruțare tot, ce nu-i pare potrivit, într'un glas, ce nu permite contradicere; și acest glas puternic și-l ține până la închierea scrierii sale sau într'alte rënduri obosite de emoția puternică, se domolește și inchie cu puțințe cuvinte grele, care prin contrastul simțemintelor capătă o putere cu atât mai mare. Astfel poeziile dsale conțin toate un pesimism extrem, ce ne pune sângele în fierbere și mai totdeauna ne câștigă pe partea lor. În poeziile dsale aflăm totdeauna cugetări adânci, isvorite dintr'un suflet plin de amărăciune și îmbrăcate în haina neșă a pesimismului, pentru a căror pricepere se pretinde însă un grad oșăre de cultură. Din această pricină Eminescu este poetul clasei mai inteligente a Românilor. Eminescu este afară de aceea și poet didactic, în genul epistolelor poetice, unde instrucția se combină cu caracterul lyric al poeziei; despre ce putem să ne convingem din reușitele sale scrieri poetice.

Între estremele, despre care vorbirăm ține mijlocul dl Al. Naum și merge cu atâta siguranță și dibăcie pe această aurită cale, încât atingându-ne pe de o parte inima, putem ușor cugetă asupra ideilor, ce le îmbracă în haina poeziei. Un alt poet talentat este dl Pompiliu, a căruia poezii sunt inspirate de geniul poeziei populare și scrise într'o limbă frumoasă, potrivită cu acest caracter al lor.

Iată, domnilor, câțiva poeți de talent, cari dimpreună cu Alecsandri și cu puținți alții sunt astăzi reprezentanții Musei române. Poeziile lui Negruzzi și Eminescu, traduse în nemțceșce, au fost cât se poate de bine primite, ier Al. Naum a fost în acest an premiat de cătră literații latini din Montpellier.

Sfășrșind aici scurta cercetare asupra poeziei, voui trece la literatura beletristică în prosă. Abi de un scurt șir de ani au început și la noi a să ivi scrieri din frumosul ram al novelisticii și din norocire novelistica română a început îndată la ivirea ei a merge pe calea adevărată; astfel a fost cu puțință ca în scurtă vreme „Junimea“ să arate lumii culte române de adevărată valoare. Slavici, Negruzzi și Gane, cei mai însămnați noveliști români au seos subiectele scrierilor lor din clasa neprefăcută a poporului și au împlinit astfel o însămnață cerință a novej. Pe lângă această, novelele lor posed toate însușirile, ce le pretinde spiritul novej tractând stările sufletești și ideile unui popor întreg, care stări vor fi aceleși cât va trăi poporul respectiv. Pentru aceea novejștii noștri nu au altă intenție cu scrierile lor, decât a vorbi inimii în limba ei comună omenirii. A urmări în novej un scop deosebit de acesta este o abatere dela firea și caracterul poetic al acestui ram literar; și Turgenjev, care în toate operele sale țintește la îndreptarea unei societăți, face abatere dela această calitate novejștică; pentru aceea

mulți nici nu voiesc să dea scrierilor lui Turgenjev caracterul de novej. Acesta împregiurare nu detrage însă nimic din meritul genialului rus, din pricină, că ele posed în mare măsură celelalte însușiri ale novej și Turgenjev rămâne totuș unul dintre cei mai mari scriitori ai timpului de față; arătând că de puțin se lasă frumosul țermurit între marginile, ce i le pune spiritul omenesc. Pote că mai târđiu, după ce novejștica română va fi câștigat o putere de viață mai mare, se va depărta și ea din când în când dela hotarele terenului, pe care are să se mișce.

Novelele dlui I. Slavici se ocupă fără deosebire cu viața poporului românesc și ne o înfășșează cu fidelitate vrednică de admirat. Caracterele, ce jocă rol în novelele dsale, apar ca niște persoane vii, în a căror vine curge sângele și a căror inimă pulsează; și tipurile, ce le-am vđut vre-odată în poporul nostru le reafășșăm ca într'un vis limpede în novelele dlui Slavici. Caractere ca Nenea Mihu din „Gura Satului“, care om cu stare și frunța în satul seu ține la cinstea sa și a cășii sale mai presus de toate, dar este învins în sfășșit de iubirea părintească; sau ca înțeleptul Popa Tanda, care face din prepădenia de sat cum sunt Sărăcenii sat cinstit și cu dare de mână; caracter ca fățarnicul și stricatul, dar lașul Lică sămădaul și birtașul dela „Mora cu noroc“ Ghiță cel slab de fire ș. a. m. ar face cinste ori-cărui novejșt european. Aceste caractere rămân consecutive dela început până la sfășșitul întâmplării și toate faptele lor sunt o urmare naturală a însușirilor lor individuale, strămutate mai mult sau mai puțin în diferitele împregiurări ale vieții. Nu rămâne o mișcare de însămnațate psihologică neobservată de spiritul ager al autorului și nu scapă din vedere sa nici un lucru cât de mic, ce contribuie la completarea și înfrumșșetarea tabloului, la care lucrează. Astfel, decât ne e permis a face o asemnare plastică, tablourile ce înfășșează scenele din aceste novej sunt formate din petricele de diferite colori, ce în forma mosaicului sunt grupate în cea mai artificioasă și naturală ordine pentru a formă un întreg, din care nu lipsește nimic și în care nu se află nimic de prisos. În sfășșit novelele dlui Slavici sunt scrise într'o limbă curată, frumoasă și potrivită subiectului, ce-l trată; și de multe ori întâmplările sunt descrise cu un umor original și drăgălaș, acoperite cu bruma ușoră a bătăii de joc și a comicalului, după cum dice dl Eminescu. Ocupându-se dl Slavici cu viața poporului românesc și înfășșând-o dsa cu atâta fidelitate, novelele sale mai au și meritul de a da ocașie străinilor, cari nu pre cunosc încă bine nemul românesc, să pătrundă în adâncimea spiritului poporal și să cunoscă bogata comoră, ce zace într'ensul.

Un al doilea novejșt din „Junimea“ este redactorul „Convorbirilor“, dl I. Negruzzi. În prosă puterea acestui scriitor stă în măestria descriției și înfășșării tipurilor, ce jocă rol în scrierile dsale. Negruzzi nu voiesc să pătrundă în sufletul persoanelor așa adânc, cum o face Slavici și nu-și incurcă eroii operelor sale în vârtejul nestatornic al vieții, ci înfășșează pe indiviđii respectivi în diferitele stări sufletești mai remarcante așa cum i-a creat mâna volnică și măestă a naturii. Am pute deci asemnă forțe potrivit pe dl Negruzzi în privința direcției cu pictorul Wereschagin, a căruia opere am avut fericirea a le vedé în ierna acestui an și care de asemenea se mulțumește a ne înfășșă lucrurile vrednice de admirat ale naturii. Este însă o greutate forțe mare în sevășșirea acestor lucrări; de multe ori mai mare decât aceea, în care jocă rol fantasia proprie. Pentru că îndată ce descriția și înfășșarea nu e completă, desenul nu mai corespunde obiectului respectiv și cetitorul nu mai poate reall în

acele tablouri lucrurile, ce le-a vădut vre-odată în natură. Cât de dibaciu și neajuns e dl Negruzzi în această lucrare, o vedem din „Copiile de pe natură” ale sale, unde ne înfățișează tipuri nu numai din popor, ci și din societatea mai înaltă a Românilor.

Un alt membru al „Junimii” și însemnat novelist român este dl Nicu Gane. Acest autor asemenea scote sugetele sale din viața națională atât din zilele noastre, cât și din vremile de demult frumoase și patriarhale ale nemului românesc. În toate scrierile dsale se dă pe față iubirea de patrie și naționalitate în cel mai înalt grad și de aici ne putem esplică cum de credințele poporului nostru joca rol atât de mare în. novelele sale având de multe ori o putere deosebită, ce dă novelei o înfățișare fantastică. Dl Gane nu își pune de scop a ne înfățișa întreaga viață sufletescă a Românului cu diferitele ei nuanțe fine, ci se mărginește a ne arătă una séu alta însușire însemnată și mai generală. Ca despăgubire pentru acesta dsa ne dă descripții de persoane, locuri și vremuri, de credințe și obiceiuri de o fidelitate admirabilă. Și toate aceste sânt scrise într'o limbă românescă limpede și curată, dulce la graiu și plăcută la aud; potrivită sujetelor și spiritului național al novelelor, limbă ca aceea cum rar mai găsim în întreaga noastră literatură. În chipul acesta novelele dlui Gane nu pot avé pentru un străin acel farmec, ce-l au pentru un român, care simte cu densesle dimpreună; și dl Gane este și va rămâne în prima linie scriitor național.

După ce am făcut această caracteristică a celor trei novelisti din „Junimea”, nu cred de prisos a arătă câteva din părerile străinilor asupra novelelor în ceștie, traduse mai cu sémă în nemțeșce.

„Blätter für litterarische Unterhaltung” nr. 40 din 1880 dice într'alte despre „Rumänische Skizzen”, în care se cuprind mai cu sémă scrieri de ale lui Slavici, Negruzzi și Gane: „Cartea întrégă stă cu mult de-aspupra literaturii române obicinuite și novelele țărănești ale lui I. Negruzzi și Slavici se pot pune alătura cu ale lui Auerbach”.

„Völkerkunde Osteuropas”, vol. II pag. 187 dice: „Cele două novele sătene de Slavici („Crucea din sat” și „Popa Tanda”) stau pe aceeași tréptă cu cele mai bune novele germâne de felul lor. Istoria lui Gane (Șanta) este mișcătore...”

„Ueber Land und Meer”, nr. 3 din 1879—80 dice: „Înainte de toate ne presintă dl Negruzzi și Slavici în schițele lor de caracter opere de o adevărată perfecțiune. Schița despre „Popa Gavril”, îndreptarea lui Popa Tanda, descrierea celor două bătrâne din „Cucóna Nastasica”, care încercă însedar a păzi o copilă tineră și frumoasă, ajung în ceea ce privește fineța desenului pe „Turgenjev”.*

În sfârșit voui tractă despre o însemnată parte a literaturii noastre populare, pentru care „Junimea” și-a câștigat merite foarte mari. Este vorba despre basmele și poveștile poporului nostru.

În aceste povești se înfățișează întreaga viață sufletescă, puterea și individualitatea poporului românesc din vremile cele mai vechi și până în ziua de azi. Credințele, datinele, obiceiurile, tradițiunile sale scumpe, precum și ideile, ce-l predominau în diferite epoce sânt contopite aici într'ame, ce numai fantasia poporului românesc poate să creeze și a căror frumsețe stă mai presus de toate produsele de acest fel ale altor seminții.

Și cu drept răsunet așis'o dl Maiorescu, că fără să cunoască cineva poveștile populare, nu pôte să devină adevărat literat. Îmi place dar să me închin in-

înțea dlui Creangă, înaintea părintelui poveștilor române, tot atât de mult cum me închin înaintea iubitelui nostru Alecsandri pentru meritele, ce le are pe terenul poesiei populare. Dl Creangă este acela, care a adunat din gura poporului acest tesaur neprețuit de povești și le-a scris așa cum a scrie numai șcie. De câte ori cetim séu auđim aceste povești în limba sa verde, dulce și limpede, totdeauna ne reamintim cu doioșie frumoșele seri de iernă din copilărie, când ședând în jurul moșului Toma ascultam cu încordată luare aminte vorbele sale trăgănate. Și de câte ori le cetim, ne pare că auđim acel glas trăgănat și rătăcim cu mintea prin lumea voiósă, plină de feți-frumoși cu păr de aur, de ține frumoșe ca soarele, de minuni ne mai vădute și nu șciu altii cum sânt, dar eu totdeauna me simt fericit în tovărășia geniului nevădut al nemului meu mult iubit!

Sânt pré înguste marginile acestei teme pentru ca să pot caracterisă poveștile dlui Creangă, căci făcând această, aș caracterisă toate poveștile noastre dimpreună cu spiritul lor, care este totodată spiritul scrierilor dlui Creangă. Frumose merite și-au câștigat în această direcție și dnii Slavici, Pompiliu și Gane.

Ietă, domnilor, ce e societatea „Junimea”, în a cărei onóre sântem adunați astăzi aici și ietă cum șciu membrii ei purtă condeiul spre onórea lor și a nemului românesc! Cred a nu puté incheiá mai potrivit această scurtă caracteristică, decât urând viață îndelungată societății „Junimea” și membrilor ei!

I. T. Mera.

Șciți?...

Șciți roiuri de albine

Cu ce s'opresc în sbor?...

Cu glii, ce sfarmi în mâne,

Ș'arunci în prășma lor!...

Pe ânimi înfocate,

Ce-ți pare că pocnesc:

S'arunci ier glii sfârmate,

D'abiá se potolesc!...

T. V. Păcățian.

Dynamita și proprietățile ei explosive.

Dynamita a făcut să se vorbească mult de ea, de câtă-va vreme. La Sânt-Gothard, ea a permis să se efectueze în șapte ani străpungerea unei galerii de 14,000 metri, pe când praful de pușcă d'abiá a putut găuri un tunel de 12,000 metri prin muntele Cenis în mai mult de trei-spre-șapte ani. Evenimentul din palatul de iernă din Petersburg apoi i dete încă o tristă celebritate. Credem dar că vom mulțumi pe cetitorii noștri consacránd câteva linii invențiunii dlui Nobel, cu atât mai mult că vom vorbi și despre un nou mod de fabricațiune a ei, lipsit de pericole, și datorit a doi ingineri francesi, dd. Boutmy și Faucher.

Actul de naștere al dynamitei pórtă data de 1867. Nitroglycerina, un compus esplosiv foarte energetic, e foarte periculos la maniare. Ea se descompune brusc la cea mai mică ciocnitură.* Dl Nobel, inginer suedez, găsi mijlocul de a înlăturá acest neajuns printr'un artificiu foarte simplu. El făcu un amestec de nitroglycerină și de nisip. Nisipul se imbibă de lichidul esplosiv, îl fracționază și-i ia impresionabilitatea la ciocnituri.

* Nitroglycerina se c'ține combinând glycerina cu acid azotic concentrat.

* A se vedé nr. 11, „Avorbirilor literare” din 1882.

Nisipul imbibat de nitroglycerină constituie un esplosiv tot foarte puternic, dar de o stabilitate neînsemnată. Cea mai bună dynamită e aceea ce se prepară cu o substanță poroasă pe care Germanii o numesc „Kieselzuhr“, și care e formată din învelișurile silicioase ale infusoriilor fosile. În Franța se află în Auvergne un praf silicios numit „Randannita“, identic cu „Kieselzuhr“; el poate absorbi până la 75 la sută de nitroglycerină.

Noul compus nu prezintă nici unul din pericolele nitroglycerinei. Nu mai avem a ne teme de explozie în timpul înmagazinării. El e cu totul inert sub acțiunea unei ciocniri chiar violente. I se poate da chiar foc fără inconvenient; praful arde atunci liniștit fără detonătură. O cutie de dynamită pusă într'un cuptor ars se consumă; compoziția se aprinde, și vaporii se răspândesc în aer. Această putere însă, în aparentă așa de modestă, devine un esplosiv într'adevăr teribil prin efectele sale, îndată ce, în loc de a-i comunica focul prin un chibrit sau un fitil, o punem în atingere imediată cu o capsă de fulminat de mercur. S'ar dice, că ea are trebuință, pentru a eși din calmul său, d'a fi ațitată printr'o vibrație intensă. Detonătura capsei aduce într'o clipă explozia dynamitei. Fără capsă n'avem nimic să ne temem; o capsă, și substanța lucrăză cu o putere înspăimântătoare. Sântem deci stăpâni absoluți pe acest esplosiv violent. E destul să dăm foc capsei pentru a o scote din amonela aparentă, fie prin mijlocirea unui fitil, fie prin electricitate.

Detonătura e așa de brutală, că nu e nevoie nici chiar să astupi cartușul de dynamită pentru a trage tot efectul folositor. Puțină apă turnată în gaura în care se pune cartușul, puțin nisip, chiar aerul la rigore formeză un astupuș îndestulător. Propagarea esplosiei se face cu o iuteală de 6 kilometri pe secundă, descompunerea e completă înainte ca apa sau aerul respins să fi putut da drum gazelor; toate obstacolele dar sânt resturnate; fără a fi astupat, și la aer liber, efectele mecanice produse sânt enorme. Pentru lucrările publice, pentru lucrările militare, dynamita e un ajutor foarte prețios. O putem face să explodeze sub apă, ceea ce face întrebuințarea ei foarte comodă în galeriile minelor, în construirea podurilor etc.

Se consideră, că efectul dynamitei este în termen de mijloc, de opt ori mai mare de cât acela al prafului de pușcă. Economia, ce ea realizează, este de 25% din cheltuielile necesarii pentru diferitele lucrări, și aproape de două ori mai repede de cât cu praful de pușcă. Invențiunea dlui Nobel a exercitat dar o influență însemnată asupra artei inginerului. Ea e o uneltă de energie înspăimântătoare, al cărei rol va merge mereu crescând, cu cât va fi mai bine cunoscută și întrebuințată mai cu băgare de seamă.

Am văzut, că dynamita e făcută cu nitroglycerină; acesta tocmai e răul ei. Fabricarea nitroglycerinei e periculoasă; acesta e fără îndoială motivul care a împedat până acum ca întrebuințarea dynamitei să se generalizeze mai mult. D'acum înainte acest motiv nu mai poate exista. Dd. Boutmy și Faucher, ingineri francezi, au suprimat cu totul greutatea de fabricațiune. Descoperirea lor e însemnată; ea a fost privită astfel de Academia de științe din Paris, care a conferit celor doi ingineri premiul Montyon, Artele insalubre.

Producția industrială a nitroglycerinei prezintă până acum o mulțime de neajunsuri. Vaporii de nitroglycerină sânt otrăvitori și exercită o acțiune vătămătoare asupra lucrătorilor. Reacțiunea dă naștere la o cantitate de căldură considerabilă. Conduasă fără o precauțiune extremă, ea produce esplosii și catastrofe. Când dnii Boutmy și Faucher au fost însărcinați de guvernul francez să fabriceze dynamită în Vonges în cantități importante, ei renunțară la modul de fabrica-

țiune întrebuințat până acum. Ei căutară un altul care să nu ofere aceleși pericole. Studiile lor au fost încununete de succes.

În fabricarea ordinară, reacțiunea e pre bruscă; căldura degătiată prin acțiunea repede a acidelor nitric și sulfuric asupra glycerinei, ridică, cum am spus, temperatura până la punctul de a determina esplosii.

Dnii Boutmy și Faucher despart în două operația, ca să împedecă producerea de căldură. Ei aduc glycerina într'o combinație prealabilă; o tratéză cu acid sulfuric, și obțin astfel acid sulfoglyceric. Tot astfel, ei formeză separat un liquid, disulfonitric, un amestec de pondere egale de acid nitric și acid sulfuric. Producerea acestor două lichide dă naștere la degăgiări de căldură considerabilă, dar care n'au nici un inconvenient. După aceea, se reuneșce liquidul sulfoglyceric cu liquidul sulfonitric, și în proporțiuni astfel, în cât reacțiunea se face fără încălzire periculoasă.

Liquidul sulfoglyceric e descompus de liquidul sulfonitric; el absorbe, pentru a pune în libertate glycerina, atâta căldură; câtă luase pentru a se formă în momentul amestecării; el răceșce deci masa ca un refrigerent. Astfel, operațiunea se face fără ridicare însemnată de temperatură.

Noul procedeu prezintă și alte avantaje. În metoda veche, nitroglycerina se separă mai la moment și se ridică în fracțiuni la suprafața liquidului, ceea ce face spălăturile grele. În procedeu din Vonges, nitroglycerina se formeză încet, în două-deci de ore aproape, cu o regularitate care scuteșce pe lucrători de orice accident; ea cade la fundul vaselor și poate fi spălată repede. În fine, producțiunea e sporită. Se obține într'adevăr totdeauna 200 de părți de nitroglycerină, pentru 100 de părți de glycerina la 30°.

Dd. Boutmy și Faucher au modificat și uneltele ce se întrebuințau până acum, pentru a înlătură ori ce esplosie și pentru a păzi pe lucrători de acțiunea vaporilor nitroși sau a vaporilor de nitroglycerină. În definitiv vorbind, un progres considerabil s'a realizat în această nouă ramură a industriei. Ea merită din toate puncturile de vedere să ne ficeze atențiunea.

D. N.

P e s c u i r e a.

— La ilustrațiunea de pe pag. 301. —

Păreche tineră. Abia trecută prin luna de miere. Fericită ce este, nu s'a simțit destul de liberă în oraș, ci a eșit la sat ca să-și petreacă după dorul inimii.

Nu s'a oprit nici în sat, ci s'a dus pe câmpul verde și s'a așezat pe pașiștea môle la umbra unor arbori tufoși.

Jos lângă ei curgea un riu lin, par că se despărțea cu durere de florile de pe mal, pe cari la sărută cu atâta plăcere. În riu pești drăgălași saltau jucându-se cu drag.

Nevêsta i dări. Cum se nu-i vină dorul d'a pescui?! În câteva mominte dorința ei fu împlinită. Ea și bărbatul ei aruncară undița în apă.

Ș-acî depunem condeiul și lăsăm să vorbescă pe nelul pictorului.

I. H.

C u g e t â r i.

Numai binele se uită.

Cele mai dulci convorbiri sânt întrerupte prin lungi tăceri.

Omii cari esageréză tot în viață sémână cu acei scriitori reci, cari pun puncte de miare după fiecare vorbă.

SALON.

Cronică bucureșcă.

(Timpul, pepenii și femeile. — Unde e mai cald? — Românsarea limbii. — Salonul și teatrul. — Drama științifică. — Prețurătorii sângelui. — Unde și-a trecut viața un acusat.)

— 13/25 iunie.

Tot atât mi se pare, că se simte cineva de încurcat, când e să scrie pentru prima oră într'un diar, pe cât se simte atunci când e să facă pentru prima oră o declarațiune de amor. Mai în totdeauna subiectul cu care bieții tineri deschid conversațiunea, în cel din urmă cas, e timpul.

— Uf! ce căldură nesuferită a fost ađi! — esclamnă domnișora.

— Și-o zăpuselă grozavă, — repetă domnul.

— O să plouă, — reia domnișora.

— Și-o să crească pepenii, — completează domnul. Cu timpul dar voi începe și eu cel dintăiu al meu articol în „Familia“.

*

Dar aproposito de pepeni!

— Ve plac pepenii, domnișoră? Nu? Atât mai rău! Se vede că nu sunteți poetă! Mie-mi plac foarte mult, și, de și nu poți ține doi pepeni într'o mână, eu i a-și lua pe toți în brațe. Lui Malherbe, părintele poeziei franceze, încă i plăceau foarte mult; pentru el nimic nu eră mai bun pe lume de cât femeile și pepenii. Chiar Voltaire, care a găsit, că pepenii sunt pre grei și femeile pre ușore, nu disprețuia nici pe cei dintăiu, nici pe cele din urmă.

Să lăsăm însă timpii trecuți, cu ómenii și gusturile lor, și să venim la cel de față!

*

Căldura care aprinde coperișele caselor, pietrele stradelor și creerii celor din București, e în adevăr nesuferită. Cei cari au mai mult, fug în străinătate, creșând că acolo vor găsi mai puțină căldură ca aici. Și pòte că au dreptate, căci nicăiri nu e mai cald de cât în sinul țării tale! Cei cari au mai puțin, se duc la munte și acestia sânt cei mai fericiți. Ier cei cari n'au de loc, șed acolo unde sânt, ducând dorul celor ce s'au dus! Și cum acestia lungezesc de dor, tot așa lungezește aci ori ce mișcare după care s'ar puté măsura tária de viață a unui popor: mișcarea literară, mișcarea artistică, mișcarea socială. Zădarnic „Cimpoiul“ * își amflă pântecul de aerul stricat al romanțelor; zădarnic scriitorii „Literaturii“ ** își adresază unul altuia elogiuri ca:

— Și tu ești mare și eu sânt mare! Bravo ție, dar bravo și mie!

Literatura móre, limba se desromânește.

Se desromânește? Am putut să dic cuvântul acesta tocmai într'un timp când și judanii, adeva românii cei noi, concurează la înavuțirea și românisarea ei, jidovește, bine înțeles?

În droia de romante rele cari apar și dispar ca ciupercile, în fascicule, spre amăgirea cumpărătorilor și stricarea gustului de citire, este o serie care pòrtă cu obrăznicie titlul de: „Biblioteca romanelor sensaționale“. Veđi, așa înțeleg și eu! De ce să dicem: „de sensație“ și în loc de o perifrasă, fie și d'un milimetru de lungă, să nu întrebunțăm un singur cuvânt:

* Diar săptămânal ilustrat ce apare în București.

** Revistă literară din București.

„sensațional“, care e mai național și de cât toți ne-ghistorii de vax și chibrit și tradichitorii schimonositori de dulcea limbă românească.

*

Ca literatura, și arta lungezește. Avem, ce e drept, în strada Stavropoleos, în mijlocul orașului, un salon care e tot p'atât de pustiu, pe cât sânt și păreții de goi. Cu tóte astea, găsim câteva lucruri frumoșe aci, cari ar meritá o mai multă atențiune din partea publicului nostru, atât de indiferent în ceea ce privește arta, și cari m'ar indemná ca, într'un număr viitor, să consacru un articol exclusiv sërmanului nostru salon artistic.

Teatrul, alt templu al artei, nu e vizitat mai mult. În serile de marți și joi, mai nimeni; sâmbetă, norodul lui Israil și duminică poporul suveran: iecă bilanțul material.

Piese: Câteva drame sinistre, mai multe comedii și farse, tóte din vechiele repertorii străine și pe cât se pòte de rău traduse, de și binișor jucate: iecă bilanțul moral.

Nici o piesă originală, nouă; decă nu farsa lui Baronzi: „Barba lui Ștefan cel Mare“, pe care de mult i-au ras'o bărbierii dela Academie.

*

E locul aci să ve vorbesc despre un eveniment literar, merit pòte să facă o revoluțiune însemnată în literatura dramatică, adeva: despre crearea unui nou gen care se pòte numi „drama științifică“. Dilele aceste s'a jucat în Paris, la Gaité, o piesă care pòrtă titlul: „Denis Papin“, al cărei autor, Louis Figuiet, are de scop să creeze teatrul științific, să facă, după cum țice dsa, pentru teatru, ceea ce Jules Verne a făcut pentru roman.

De și acesta ántăia încercare a ațitat o adevărată curiositate, după cum ne spune un diar parisian, ea totuși n'a respuns pòte așteptărilor ei. Publicul, care eră foarte numeros la acesta primă represintare, a ascultat cu óre-care atențiune drama ce dl Figuiet a compus pentru a celebrá descoperirea vaporului. Autorul a brodat un roman, cam lipsit de unitate, asupra vieții și nenorocirilor ilustrului inventator; el a arătat câteva din mașinele lui, și între altele, vasul cu abur care a fost distrus de corăbierii Weserului, dușmani ai propășirii.

Intențiunea dlui Figuiet e bună. Dsa voiește să popularizeze știința prin teatru. „E óre trebuință de asta, se întrebă diarul frances, când avem conservatorul de arte și meserii, unde pòte merge ori-cine să admire minunatele descoperiri cari au revoluționat industria și au ilustrat geniul omenesc?“

Dar ori ce ar fi, dl Figuiet nu se descuragază; el își va urmă încercările și are încă două drame științifice în rezervă.

Iecă dar, mulțămită dlui Figuiet, încă o nouă cale deschisă autorilor dramatici cari se plâng, că nu mai au ce exploată pe vechiul terem.

*

Cuóșcoți, cred, atentatul dela Șosea * a cărui victimă a fost dl Blaremburg, deputat, membru al baroului din București. Tóte diarele nòstre, dela cel mai mare până la cel mai mic, dela cele mai boite până la cele mai spalăcite, au vorbit în destul în acesta privință. Șciți asemenea, cred, că dl Stoicescu, care se țice că este autorul moral al atentatului, a fost liberat de camera de punere sub acuzare, pe o cauțiune de 5000 lei, contra ordonanței judecătorului de instrucțiune. Dilele aste dl Blaremburg, întremat puțin, a dat publicității o scrisóre prin care mai ántăiu mul-

* Locul de preambulare favorit aristocrației bucureșcene.

țameșce tuturor pentru simpatia ce i-au arătat cu această ocaziune; apoi, după ce-și exprimă satisfacțiunea ce a simțit vedând, că opinia publică a fost unanimă în a condamna pe cei ce au săvârșit acest atentat, ăice :

„În fața acestui concert de reprobățiune pentru actul laș, a cărui victimă am fost, pot să ved cu sânge rece până și arbitrarul cel mai revoltător din partea cător-va membri ai justiției organizate. Pot să aud în linișce, că sânt ómeni cari mi-au prețuit capul și sângele 5000 de lei, sigur fiind, că tribunalul opiniei va urmă să me va fi răsbunat. Să sperăm, cu tóte aceste, că aci este o hotărîre cu totul escepțională, cu totul de favóre, și neșintind de cât persóna mea, căci ori-și cine ar fi pré măhnit și alarmat de ideia, că asta e un tarif general, tariful tuturor capetelor în România“.

Dlui Blaremburg i se pare pré mică suma de 5000 lei de cap; nóue însă ni se pare pré mare și dec' ar fi să facem apologie prețuitorilor de sânge românesc, am face pe-a membrilor curții de apel de Ilfov, cari au prețuit 500 de lei sângele a 11 țerani români din Dimbovița, torturați în model cel mai barbar de cătră demnul de tótă amintirea ex-subprefect Nicu Rusu, prin cele mai oribile casne pe cari numai imaginațiunea unui Rusu le-ar fi putut inventă.

Spuneți decă nu e pré destul 45 lei și 45 bani de cap!

Ce mai bujori de judecători, nu este asă ?

*

Și pentru ca să terminăm cu ómenii dreptății, gustați următórea anecdotă :

Acusatul apare pentru a 27-a óră înainte tribunalului corecțional.

Judecătorul, care-l recunoșce, făcându-i morală : Ier? Veți, decă ți-ai trecut viața numai în mijlocul ființelor celor mai înjosite și n'ai căutat să te aliezi cu ómenii de bine?!

Acusatul cu mândrie : Dar me iertați, dle judecător; eu nu mi-am trecut viața de cât între magistrați și nu m'am aliat de cât cu judecătorii.

A. C. Șor.

E c h o.

„Gaulois“ povestește următórea anecdotă musicală.

Un scriitor s'a dus la sat și a întreat pe primariul :

- Place-ți dtale Rossini?
- Mult.
- Cunoști Barbierul lui?
- Ba. Eu me rad ênsumi.

*

Un domn a dorit să aibă multe marce poștale din țeră, dar întrebuintate.

Un amic aușind acésta, i ăise :

— Ușor poți să-ți aduni cât de multe. Numai o inserțiune te va costă.

Inserțiunea se publică și în timp d'o săptămână inseratorul primi o gramădă de epistole francate cu marce.

Inserțiunea eră acésta : „Se cer poesii“.

*

Un naiv, observând, că de câtva timp se fac subscripțiuni pentru nenorociți, familii sărace și fără ajutor, i veni în cap o idee pe care imediat o puse în practică presintându-se la un bancher mare și fórte uman :

— Dle bancher, — i ăise naivul, — decă eu m'aș aruncă în apă și m'aș inecă, familia mea ar rămâne fără nici un sprigin. Ómenii de bine se vor întrece a deschide subscripțiuni, și neapărat că și dta ca bogat vei contribui cu trei, patru sute de lei. Eu cred însă că ai câștigă banii acestia, decă mi-ai da acum mie vr'o trei-ăeci patru-ăeci, căci n'am de gând să me mai inec.

*

Tinêrul X. se presintă astăđi la părintele amicului seu, dl Y.

— Unde este fiul dtale? Ce face?

— Este ca o locomotivă; umblă tótă ăiua și fuméză.

Literatura si arte.

Esposițiune de tablouri. Dl Constantin Stahi, fost elev al pinacotecei din München, profesor la școla de frumóse arte din Iași, a espus de curênd, precum cetim în „Românul“, în sala din curtea bisericii Stavropoleos o serie de tablouri, atât originale, cât și copie. Numêrul celor originale e 18, ier al copiilor 7. Aceste tablouri sânt de vândare.

Tese. Sêptemăna trecută apărură la Bucureși două tese de licență. Una : „Judecătorul de instrucțiune, atribuțiunile și competența lui“, de dl Stelian Dumitrescu; alta : „Reçidiva în materie penală“, de dl A. N. Năcescu.

Tratat de horticultură. Sub acest titlu a apărut de dl C. C. Datculescu în Râmnic-Sărat, un frumos volum de peste 300 pagine și cuprindênd : Cunoștințele despre diferitele feluri de pământ, de îngrășări și îmbunătățiri. Tóte lucrările de grădinărie (săpatul, plivitul, desbătutul, sêménatul, rêsăditul, butășitul, altoitul etc.) Bólele și cauzele ce vatêmă plantele, mijlocul de îndreptare. Disposițiunea florilor în grădini prin diferitele feluri de sere, care sânt descrise în detaliu, precum și prin balcone și pe diferitele etagere, ferestre, etc. ale unui apartament; model de construire a serelor economice bune pentru clima nóstră. Mijlocul prin care se se cunóscă presiunea aerului, umeđela și căldura. Principiuri de botanică trebuincioșe pentru întrebuintarea tuturor plantelor împodobitóre prin frunđișul și florile lor; aceste diferite și numérose flori de grădini, odăi, sere și de tot felul, pórtă numele șciințific și românesc, precum familia și emblema, putênd a ține loc și de limbagiul florilor. Esemple de împodobiri. Planuri de grădini de flori etc. Acésta lucrare se termină c'o tablă de materie metodică și c'o listă alfabetică a tuturor felurilor de plante tratate în acest volum. Prețul e 5 lei.

C e e n o u ?

Sciri personale. Dl V. Alecsandri la Montpellier a fost primit cu mare ovațiune, i s'a dat și un banchet; cu acésta ocaziune studenții români din Montpellier i-au oferit, prin dșóra Cuțarida, o cunună de flori. — Dnii P. S. Aurelian și Gr. Tocilescu se vor trãmite ca represintanți ai României la esposițiunea națională din Moseva; tot cu acésta ocaziune se va ține la Moseva și un congres comercial și industrial. Dl Tocilescu a fost numit membru al instituțiunii etnografice din Paris. — Dl dr. Ilariu Mitrea, medic român în serviciu olandes, despre care s'a scris și în fôia nóstră, a sosit în sêptemăna trecută la Bucureși. — Dl maior I. Murgescu din armata română se duce la Londra că să aducă batelul submarin construit pentru România în portul de acolo. — Dl Alecsandru D. Xenopol a fost numit corespondinte pentru România a importantei reviste franceze „Revue Historique“.

Hymen. Dl *Ladislau Papp-Szilágyi*, conducător al ministeriului de culte, s-a încredințat de soție pe domnișoara *Silvia Pap*, fiica dlui *Sigismund Pap* fost căpitan suprem al Chiorului.

Asociațiunea transilvană. Despărțământul VIII, Alba-Iulia, va ține adunarea sa generală la 6 iulie în comuna Cetea; directorul despărțământului e dl *Ioan Pipos*, actuarul substituit dl *Nicolae Cado*. — Despărțământul VII, Abrud, va ține adunarea sa generală de est an în comuna Albac la 6 iulie; directorul despărțământului e dl *A. Filip*, secretarul dl *I. Ternovean*. — Despărțământul XXI, Sighișoara, este convocat de către directorul său dl *August Horșa* pe 6 iulie la Sighișoara, tot atunci se vor împărți și medaliile și diplomele dela expozițiunea națională din Sibiu.

Esamene. La școlile normale gr. c. din Oradea-mare esamenele s'au ținut în 23 iunie și zilele următoare sub presiul Pr. SS. părintelui episcop diecesan *Mihaiu Pavel*, carele a dăruit și o sumă de bani pentru încurajarea elevilor. Esamenele au produs rezultatul cel mai bun; de aceea atât direcțiunea, cât și dnii profesori merită totă recunoștința.

Teatru român în Lugos. Dl *G. A. Petculescu* se află cu trupa sa la Lugos, unde mâne duminică va reprezenta piesa: „*Îvingerea Griviței de către armata română*“, dramă resboinică în 5 acte. Este de dorit ca publicul să spriginască acesta trupă, pentru ca și ea să se pōtă întări cu puteri nōue.

Familia lui Ștefan cel mare Dl *Gr. Tocilescu*, secretarul general al ministeriului instrucțiunii publice din România, se află la mănăstirea *Homor* din Bucovina, unde se desgrōpă remășițele fondatorilor acestei mănăstiri, mare parte dintr'ensii fiind din familia lui Ștefan cel mare. La *Homor* este însoțit de pictorul *bucovinean Bucevschi*.

Reuniuni de cultură. Consistoriul eparchial din *Arad* adresează un circular, sennat de Pr. SSa părintele episcop diecesan *Ioan Mețian*, la toții inspectorii de școle pentru înființarea de reuniuni culturale pentru preoți, învățători și popor, prin toate comunele. Aceste reuniuni au să tindă de o parte la perfecționarea preoților și învățătorilor pe cariera ce s-au ales; de alta parte au misiunea de a respândi cultura în popor, înființându-se societăți de lectură, școli de repetițiune pentru calificarea intelectuală și morală a credincioșilor, precum și societăți de temperanță.

Congresul studenților români anul acesta se va ține la *Bacău* în luna lui septembrie. Comisiunea aleasă pentru organizarea acestui congres rōgă pe toți studenții universitari, precum și pe cei în drept d'aua parte, să binevoiescă a se înscrie plățind și cotizația de 6 lei la cassarul comisiunii din *București* dl *Alexandru Schaabner*.

Cum se îmbunătățesc pelargoniile. În *Belgia* există o procedură, care face ca florile de pelargonii nu numai să câștige în mărime și frumusețea colōrei, dar să apară și în număr mai mare. Pentru acest sfirșit, îndată ce apar bobocii, se udă plantele cu următorul amestec numit supa pelargonioilor: în 10 litri de apă se pune un pahar plin cu flōre de pucioasă, se lasă să stea amestecul 10 zile amestecând de mai multe ori pe zi și mai pe urmă se udă plantele cu el.

Bronzarea ferului și a oțelului se face foarte ușor luând părți egale de clorur de antimoniu și de unt-de-lemn, care se amestecă împreună și în urmă, după ce s'a curățat bine obiectul, se unge cu acest amestec, prin o pensulă. Se lasă amestecul câteva ore

pe obiect și pe urmă se freacă cu cēră. Se pōte da și un lustru cu lac, însă nu e neapărat de lipsă. Cu modul acesta obiectul se bronzesă frumos și se fereșce de rugină.

Care și căruțe noi. Tōte părțile carului, cari erau de lemn, se fac acum în *America* din țevi de fer. Faptul, că o țevă este mai solidă de cât o bucată masivă, eră cunoscut de mult de omenii speciali și este de mirat, că tocmai acum s'au gândit omenii să înlocuiască părțile de lemn ale carului prin țevi de fer. La o expoziție din *California*, eră o cabrioletă elegantă, care eră făcută întregă din țevi. Între multele avantaje ale unor asemenea care, se dīce că ar fi eftine, durabile și se pot repara ușor. Osiile se pot unge cu multă înlesnire prin o cutiuță cu ulei.

A murit: *Petru Cermena*, mai de mult prefect de poliție al orașului *Timișoara*, în *Buziaș*, la 22 iunie, în etate de 78 ani. A fost un bun Român și cetățean stimat de toți.

Ghicitură pătrată

de *Eufrosina Sanzian n. Muntean*.

Din: 4 I, 3 S, 2 O, 2 C, 1 D, 1 M, 1 P, să se formeze patru cuvinte, cari cetute de sus în jos și din stânga spre dreapta, să fie tot acele, și adica: rēndul prim să deie acelaș cuvēnt cetit din stânga spre dreapta și din sus în jos, care să reprezinte un popor (vechiu) mort; al doilea rēnd un prococ mic; al treilea generațiunea tineră și al patrulea să reprezinte o deitā.

Termenul de deslegare e 12 iuliu. Ca totdeuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea logogrifului din nr. 21: „*Veturia, Apēnini, Laur, Eliade, Rosol, Jamaica, Asov*“.

Literele inițiale cetite de sus în jos și cele finale cetite de jos în sus, dau acelaș nume femeiesc: „*Valeria*“.

Bine l'au deslegat dōnnele și domnișorele: *Antonia Iernea n. Ciceronescu, Emilia Ciurdar n. Farcaș, Silvia Tamașdan, Iosefina Popescu, Adriana Popescu, Minodora Micșunescu, și dnii George Șandor, M. Eskenas, Alexandru Circa, B. O. Popescu, și I. Muntean*.

Premiul l'a câștigat dșora *Iosefina Popescu* în *Negrești*.

Călindarul săptămānei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sērbătorile.	Sōrele resare	Sōrele apune
Dumineca	20	2	S. M. Metodie.	3 49	8 18
Luni	21	3	M. Iulian.	3 50	8 17
Mărți	22	4	M. Eusebie episc.	3 51	8 17
Mercuri	23	5	Muc. Agripina.	3 52	8 17
Joi	24	6	(†) <i>Nasc. S. I. Bot.</i>	3 52	8 16
Vineri	25	7	Mța Fevronia.	3 53	8 16
Sâmbeta	26	8	Cuv. Pr. David.	3 54	8 15

☞ Cu nrul viitor se va încheiă semestrul prim. Rugăm pe aceia a căror abonamente vor espiră, să binevoiescă a le rennoi de timpuriu. Condițiunile de prenumerațiune se află înșemnate în fruntea foii. Pentru România abonamentul pe jumetate de an este 12 lei 50 bani.

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui *Eugeniu Hollósy* în *Oradea-mare*. Strada principală nr. 274.